

Jak przygotować się do roku 2020?

**Wyzwania strategiczne,
instytucjonalne
i finansowe**

Dr Piotr Żuber

VII Konferencja Krakowska

Polska jako europejskie laboratorium polityki rozwoju

- ◆ Polska w perspektywie 2014-2020 jest największym (nadal) beneficjentem odnowionej polityki spójności
- ◆ Po roku 2020 dodatkowo należy się liczyć ze znacznym (miejmy nadzieje, że stopniowym) ograniczeniem wartości transferów oraz koncentracją geograficzną otrzymywanego wsparcia.

Polska jako europejskie laboratorium polityki rozwoju

- ◆ Niezbędne zmiany w sposobie prowadzenia polityki rozwoju i polityki ukierunkowanej terytorialnie w ciągu kilku najbliższych lat.
- ◆ Czekanie z wprowadzeniem działań dostosowawczych na ostatnią chwilę - na rok 2020, może skończyć się katastrofą – zapaścią dotychczasowego modelu polityki regionalnej i załamaniem się systemu finansowania działań rozwojowych.

Rok 2020 to już jutro

- ◆ W latach 2014-2020 mamy doczynienia ze znaczną zmianą reguł programowania i wdrażania polityki spójności (orientacja na rezultaty, wymiar terytorialny, warunkowość ex-ante). Ich przygotowanie zajęło łącznie 5 lat
- ◆ Prace nad nową perspektywą po roku 2020 ruszą w przyszłym roku.

Rok 2020 to już jutro

◆ Rok 2020:

- nowe zasady (dalsza ewolucja polityki spójności bądź rewolucja),
- ograniczenie transferów środków UE i ich koncentracja terytorialna (co najmniej 4 regiony liczące ponad 40% ludności Polski przekroczą 75% średniej UE PKB per capita)

Rok 2020 to już jutro

- ◆ Największe wyzwania związane z procesem adaptacyjnym do nowej sytuacji znajdują się po stronie polityki regionalnej,
- ◆ Ze względu na duży – wzrastający udział w strukturze wydatków strukturalnych, przed największymi potencjalnymi problemami stają przede wszystkim **samorządy terytorialne wszystkich szczebli**

Rok 2020 to już jutro

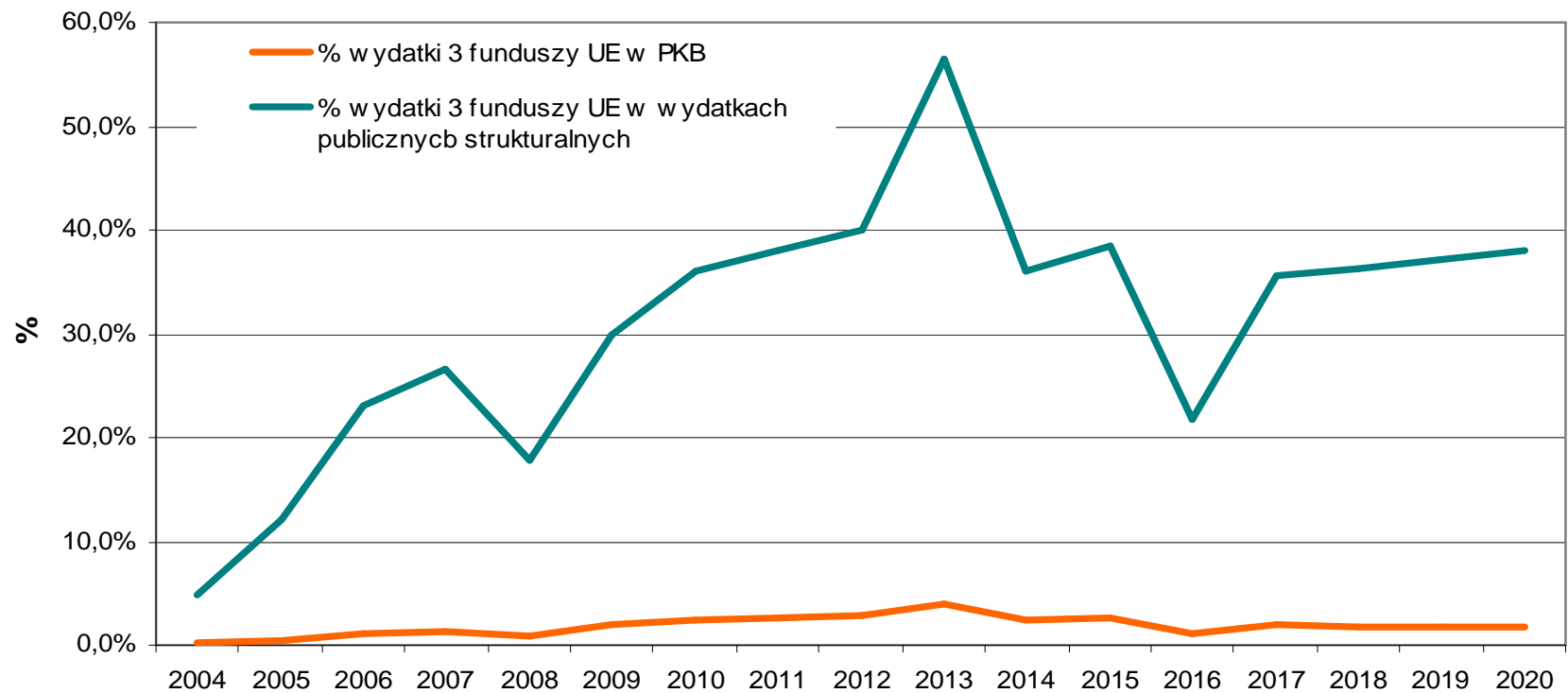
- ◆ Próbie zostanie poddany cały, ukształtowany w pierwszej dekadzie XXI wieku, system programowania, współpracy i relacji pomiędzy poszczególnymi typami jednostek samorządu terytorialnego oraz między nimi a rządem
- ◆ Największe wyzwania **czekają samorząd wojewódzki** (początkowo w województwach tracących status najbiedniejszych), którego dotychczasowa pozycja i siła oparta na programowaniu i zarządzaniu środkami UE może zostać zakwestionowana
- ◆ Będzie także rosła presja na poziom krajowy (w tym finanse)

Uzależnienie od środków UE

- ◆ **Od roku 2013 znacznie maleć udział funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w odniesieniu do wielkości PKB Polski...**
- ◆ *...ale rola funduszy europejskich w inwestycjach publicznych będzie wysoka przez najbliższe kilka lat*

Prognoza MRR z roku 2013

Wykres 2. Udział funduszy UE EFRR, EFS i FS w PKB i wydatkach publicznych strukturalnych w Polsce w latach 2004-2020

Efekty polityki spójności w Polsce jednoznacznie pozytywne ale:

- ◆ Trzeba pamiętać, że:
 - najwięcej nietrafionych projektów, obciążających finansowo bezpośrednich beneficjentów a pośrednio wszystkich podatników i perspektywy rozwojowe, można znaleźć w najbiedniejszych regionach europejskich
 - w sytuacji skrajnej wspierane kraje i regiony na wskutek nieumiejętnie prowadzonej polityki „rozwojowej” jeszcze szybciej ubożeją w stosunku do wyżej rozwiniętych obszarów: koszty funkcjonowania gospodarki rosną, miejsc pracy ubywa a ludzie wyjeżdżają.

Wyzwania

- ◆ Duża ilość środków UE pozwoliła zwiększyć wydatki strukturalne (od polityki transportowej i środowiskowej, komunalną, wsparcia dla przedsiębiorstw, innowacji, społeczną i edukacyjną aż do polityki regionalnej), ale **brak danych do stwierdzenia, że stało się to w sposób trwały (w horyzoncie średnioterminowym)**.
- ◆ Sytuacja w której środki UE będą utrzymywały duży udział w finansowaniu inwestycji publicznych, mimo kurczenia się względnego ich udziału w PKB, jest w

Wyzwania

- ◆ Środki europejskie nie sprzyjają zmianom systemowym w zakresie funkcjonowania systemu finansów publicznych (przykład Grecji i innych krajów)
- ◆ Możliwe działania (na poziomie krajowym i regionalnym):
 - zwiększenie zadłużenia o wartość malejących transferów ze strony UE aby utrzymać dotychczasowy poziom inwestycji,
 - dokonanie zasadniczych zmian w strukturze wydatków i dochodów tak aby coraz większa część wydatków była finansowana ze źródeł krajowych,
 - Drastyczne ograniczenie inwestycji (powrót do roku 2004).

Wyzwania

- ◆ Unikanie wydatków nie rokujących nadziei na zainicjowanie trwałego rozwoju w oparciu o własne siły.
- ◆ Możliwe działania:
 - wprowadzenie podejście zintegrowane w miejsce projektowego,
 - zwiększanie zdolności poszczególnych beneficjentów, w tym w szczególności JST, do planowania i przewidywania skutków własnych decyzji rozwojowych,
 - wprowadzenie wspólnych standardów i bodźców finansowych zachęcających do pożądanых zachowań.

Wyzwania

- ◆ Zmiany w systemie zarządzania polityką rozwojową w Polsce
- ◆ Możliwe działania:
 - wykorzystywanie strategii do zarządzania procesami rozwojowymi,
 - rozwijanie zdolności do zarządzania przez cele (reforma całej administracji publicznej),
 - nowy etap reformy samorządu terytorialnego (jakość i efekty zamiast dostarczania dóbr i usług),
 - wspomaganie współpracy i wsparcia procesów zarządzania środkami publicznymi pomiędzy administracją publiczną a nauką, biznesem i społeczeństwem:

Podsumowanie

- ◆ Przygotowania do roku 2020 należy rozpocząć już dziś
- ◆ Nie wystarczy dobrze wydatkować środki UE – należy stopniowo zmniejszać od nich uzależnienie i budować własny potencjał rozwojowy
- ◆ Należy stopniowo wprowadzać zasadnicze reformy w sposobie zarządzania i finansowania polityki rozwoju na poziomie krajowym i terytorialnym